

Rozdział 2

AKTYWIZM I RZECZNICTWO

W kontekście wspólnych wartości europejskich oraz obywatelstwo UE

Wsparcie Komisji Europejskiej przy tworzeniu niniejszej publikacji nie stanowi poparcia dla treści, które odzwierciedlają jedynie poglądy autorów, a Komisja nie może być pociągana do odpowiedzialności za jakiegokolwiek wykorzystanie zawartych w niej informacji.

Attribution-NonCommercial-
NoDerivatives 4.0 International
(CC BY-NC-ND 4.0)

Funded by
the European Union

Definiowanie pojęć i ram prawnych

Koncepcja obywatelstwa sięga czasów starożytnej Grecji. Wtedy "obywatelem" był ten, kto miał prawo do aktywnego uczestnictwa w życiu państwa. Prawo to nie przysługiwało niewolnikom, kobietom, ubogim i cudzoziemcom. Bycie obywatelem nie było traktowane jedynie jako prawo, ale przede wszystkim jako obowiązek.

Przez lata koncepcja obywatelstwa ewoluowała wraz ze społeczeństwem. Dziś można być obywatelem jednego lub kilku państw. Narzuca to pewną relację między osobą a państwem. Obywatel ma pewne obowiązki (np. płacenie podatków), podczas gdy państwo musi zagwarantować ochronę praw i żywotnych interesów. Bycie obywatelem oznacza bycie częścią społeczności o wspólnym kodeksie moralnym i wspólnej tożsamości.

Możemy wyróżnić cztery podsystemy, które są niezbędne dla relacji między jednostką a społeczeństwem:

- Polityczny wymiar obywatelstwa odnosi się do praw i obowiązków politycznych względem systemu politycznego. Rozwój tego wymiaru powinien odbywać się poprzez wiedzę o systemie politycznym oraz promowanie postaw demokratycznych i umiejętności partycypacyjnych.
- Społeczny wymiar obywatelstwa ma związek z zachowaniem jednostek w społeczeństwie i wymaga pewnej dozy lojalności i solidarności. Umiejętności społeczne i wiedza na temat relacji społecznych w społeczeństwie są niezbędne do rozwoju tego wymiaru.
- Kulturowy wymiar obywatelstwa odnosi się do świadomości wspólnego dziedzictwa kulturowego. Wymiar kulturowy powinien być rozwijany poprzez znajomość dziedzictwa kulturowego, historii i podstawowych umiejętności (kompetencje językowe, czytanie i pisanie).
- Ekonomiczny wymiar obywatelstwa dotyczy relacji między jednostką a rynkiem pracy i rynkiem konsumenckim. Oznacza on prawo do pracy i minimum socjalnego. Umiejętności ekonomiczne (związane z pracą i innymi działaniami gospodarczymi) oraz szkolenia zawodowe odgrywają kluczową rolę w realizacji tego wymiaru ekonomicznego.

Obywatelstwo daje nam możliwość i odpowiedzialność wpływania na społeczeństwo i bycia aktywnym obywatelem. Demokratyczne obywatelstwo, którego jesteśmy częścią, wymaga, aby nasze uczestnictwo opierało się na trzech kluczowych koncepcjach: pluralizmie, poszanowaniu godności ludzkiej i rządach prawa.

Artykuł 15 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka stanowi:

1. Każdy człowiek ma prawo do posiadania obywatelstwa.
2. Nie wolno nikogo pozbawiać samowolnie obywatelstwa ani nikomu odmawiać prawa do zmiany obywatelstwa.

Artykuł ten znajduje potwierdzenie w Europejskiej Konwencji o obywatelstwie Rady Europy (1997)¹

---

¹ *Explanatory Report to the European Convention on Nationality, Article 2 (a) and (b)*, <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treatyid=166#FN2>

1. Każdy ma prawo do udziału w rządzeniu swoim krajem, bezpośrednio lub za pośrednictwem swobodnie wybranych przedstawicieli.
2. Każdy ma prawo do równego dostępu do służby publicznej w swoim kraju.
3. Wola ludu jest podstawą władzy rządu; wola ta jest wyrażana w okresowych i prawdziwych wyborach, które są powszechne i równe oraz odbywają się w głosowaniu tajnym lub w równoważnych procedurach wolnego głosowania.

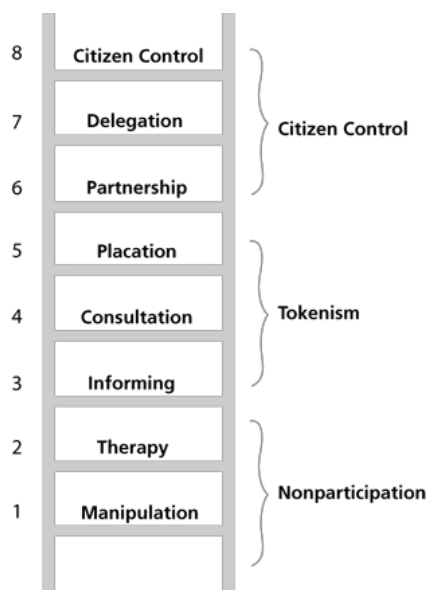
Artykuł 22 tej samej Deklaracji stanowi również:

Każdy człowiek ma jako członek społeczeństwa prawo do ubezpieczeń społecznych; ma również prawo do urzeczywistniania - poprzez wysiłek narodowy i współpracę międzynarodową oraz zgodnie z organizacją i zasobami każdego Państwa - swych praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych, niezbędnych dla jego godności i swobodnego rozwoju jego osobowości.

Oznacza to, że nawet jeśli każde państwo może określać swoje własne prawa, prawa człowieka i godność ludzka stanowią absolutne ograniczenia w korzystaniu z ich suwerenności.

Prawa człowieka i w pełni realizowane obywatelstwo są ze sobą ściśle powiązane: ograniczenia prawa do ekspresji, słaba edukacja lub problemy ekonomiczne mogą skutecznie ograniczać demokratyczne i aktywne uczestnictwo.

Sherry Arnstein w 1969 roku porównała poziomy uczestnictwa do drabiny:

Arnstein's Ladder (1969)
Degrees of Citizen Participation

1. MANIPULACJA

Obecność obywateli jest wykorzystywana do osiągnięcia innych celów, takich jak poprawa wizerunku instytucji lub wygranie wyborów

2. TERAPIA

Obywatele zajmują widoczną pozycję, ale nie odgrywają żadnej roli. Są wykorzystywani do uzyskania konsensusu i często nie rozumieją znaczenia tego, do czego są wykorzystywani

3. INFORMOWANIE

Obywatele otrzymują pewne informacje, ale nie mają możliwości wywierania wpływu, ponieważ nie ma kanału informacji zwrotnej.

4. KONSULTACJA

Obywatele odgrywają pewne aktywne role, takie jak spotkania sąsiedzkie lub zapytania publiczne, ale nadal nie mają możliwości wywierania wpływu.

5. ZŁAGODZENIE

Obywatele mają możliwość zgłaszania sugestii i propozycji, ale ostateczny głos mają zawsze decydenci

6. PARTNERSTWO

Władza jest dzielona między obywateli i posiadaczy władzy na podstawie paktu społecznego

7. DELEGACJA

Obywatele zyskują większą władzę w partnerstwie z posiadaczami władzy i mogą zapewnić aktywność.

8. KONTROLA OBYWATELSKA

Cały proces decyzyjny należy do obywateli, bez pośredników i ograniczeń.

Rola organizacji pozarządowych w promowaniu aktywnego obywatelstwa

Organizacje pozarządowe stoją dokładnie pośrodku między polityką a społeczeństwem. Podobnie jak związki zawodowe i inne organy pośredniczące, ich zadaniem jest podejmowanie decyzji w sposób jak najbardziej wspólny. Organizacje pozarządowe mają za zadanie towarzyszyć obywatelom, dostarczając im niezbędnych narzędzi do umocnienia i aktywizmu. Organizacje pozarządowe są również ważnym narzędziem informacyjnym dla obywateli. Z biegiem lat, zwłaszcza od zakończenia zimnej wojny, ich wpływ wzrósł, a wiele instytucji musiało otworzyć swoje drzwi na kontrolę organizacji pozarządowych. To dzięki wpływom organizacji pozarządowych większość dokumentów rządowych jest swobodnie dostępna online. Na przykład podsumowania spotkań przygotowane przez Departament Informacji Publicznej są dostępne na stronie internetowej ONZ². Jak piszą Catinat i Vedel:

Otwarta wymiana i swobodny przepływ informacji jest głównym instrumentem uczestnictwa obywateli w systemie demokratycznym; ponieważ demokracja jest strukturą, w której ludzie podejmują decyzje w podstawowych kwestiach polityki publicznej, obywatele, jako decydenci, potrzebują wszystkich lub przynajmniej większości informacji, aby dokonywać inteligentnych wyborów politycznych.

Funkcja organizacji pozarządowych jest gwarantowana przez oficjalne dokumenty UE:

- EUROPEJSKI KONSENSUS
UE wspiera szeroki udział wszystkich zainteresowanych stron w rozwoju krajów i zachęca wszystkie grupy społeczne do uczestnictwa. Społeczeństwo obywatelskie, w tym podmioty

² [https://unipd-centrodirittiumani.it/public/docs/EUparl_comm\(2006C_4601\).pdf](https://unipd-centrodirittiumani.it/public/docs/EUparl_comm(2006C_4601).pdf)

gospodarcze i społeczne, takie jak związki zawodowe, organizacje pracodawców i sektor prywatny, organizacje pozarządowe i inne podmioty niepaństwowe w krajach partnerskich, odgrywają w szczególności istotną rolę jako promotorzy demokracji, sprawiedliwości społecznej i praw człowieka. UE zwiększy swoje wsparcie dla budowania zdolności podmiotów niepaństwowych w celu wzmocnienia ich głosu w procesie rozwoju i przyspieszenia dialogu politycznego, społecznego i gospodarczego. Uznana zostanie również ważna rola europejskiego społeczeństwa obywatelskiego; w tym celu UE zwróci szczególną uwagę na edukację rozwojową i podnoszenie świadomości wśród obywateli UE.

- **EUROPEJSKI INSTRUMENT NA RZECZ DEMOKRACJI I PRAW CZŁOWIEKA, EIDHR**
Początki tego projektu sięgają 1994 roku, kiedy to Parlament Europejski utworzył specjalną pozycję w budżecie. Finansuje ona działania na rzecz ochrony praw człowieka. W ramach perspektywy finansowej 2007-2013 Parlament i Rada w grudniu 2006 r. przyjęły nową podstawę prawną dla EIDHR. Cele szczegółowe kładą szczególny nacisk na rolę społeczeństwa obywatelskiego:
  - poszanowanie i przestrzeganie praw człowieka i podstawowych wolności, zgodnie z Powszechną Deklaracją Praw Człowieka i innymi międzynarodowymi i regionalnymi instrumentami dotyczącymi praw człowieka, poprzez promowanie i umacnianie demokracji i reform demokratycznych w państwach trzecich, przede wszystkim poprzez wspieranie organizacji społeczeństwa obywatelskiego, zapewnianie wsparcia i solidarności obrońcom praw człowieka oraz ofiarom represji i nadużyć, a także wzmocnianie społeczeństwa obywatelskiego działającego w dziedzinie praw człowieka i promowania demokracji;
  - wspieranie i wzmocnianie międzynarodowych i regionalnych ram ochrony, promowania i monitorowania praw człowieka, promowanie demokracji i praworządności oraz zwiększanie aktywnej roli społeczeństwa obywatelskiego w tych kontekstach;
  - promowanie zaufania do procesów wyborczych i zwiększanie ich wiarygodności, w szczególności poprzez misje obserwacji wyborów i wspieranie lokalnych organizacji społeczeństwa obywatelskiego zaangażowanych w te procesy.
- **UMOWA Z COTONOU (2000)**
Reguluje stosunki UE z krajami AKP (Afryki, Karaibów i Pacyfiku). Wśród celów partnerstwa wskazuje rozwój aktywnego i zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego, a wśród zasad - udział organizacji społeczeństwa obywatelskiego. Umowa stanowi również, że podmioty niepaństwowe muszą być informowane i konsultowane w sprawie polityk i strategii współpracy, zaangażowane we wdrażanie projektów i programów współpracy, wspierane w rozwoju ich zdolności oraz zaangażowane w dialog polityczny. Umowa z Kotonu podkreśla znaczenie społeczeństwa obywatelskiego w procesach budowania pokoju i zapobiegania konfliktom oraz ich rozwiązywania, a także w działaniach, które "mają na celu w szczególności zapewnienie sprawiedliwego podziału możliwości politycznych, gospodarczych, społecznych i kulturalnych między wszystkie sektory społeczeństwa, wzmocnienie legitymacji demokratycznej i skuteczności systemów rządowych, stworzenie skutecznych mechanizmów pokojowego godzenia interesów grupowych, niwelowanie podziałów między różnymi sektorami społeczeństwa oraz promowanie aktywnego i zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego".

Ta krótka teoretyczna analiza tematu pozwoliła nam podkreślić centralne znaczenie aktywnego obywatelstwa w społeczeństwie i instytucjach europejskich. Uczestnictwo obywateli, zarówno indywidualnych, jak i zrzeszonych, jest chroniony i promowany na wszystkich poziomach przez instytucje.

Czym jest nauka obywatelska?

W zbiorowej wyobraźni społeczność naukowa jest często postrzegana jako nieprzenikniona, do której wstęp mają tylko badacze i profesorowie uniwersytecy. Rzeczywistość nie zgadza się z tym stereotypowym poglądem: coraz częściej naukowcy korzystają z pomocy wolontariuszy, którzy wprowadzają „nieprofesjonalnych” naukowców w sam środek badań naukowych. To interesujące zjawisko, w którym niewyspecjalizowani wolontariusze „wchodzą w buty badaczy”, nazywane jest nauką obywatelską. Termin ten jest używany w odniesieniu do działań, które angażują obywateli w badania i w których mogą oni wnieść znaczący wkład w eksperyment lub projekt. Podczas tych działań instytucje: organizacje badawcze, muzea lub uniwersytety oraz osoby: studenci, nauczyciele lub osoby prywatne, które niekoniecznie mają wykształcenie naukowe, współpracują ze sobą, aby osiągnąć wspólny cel.

Przynosi to korzyści obu stronom:

- Z jednej strony naukowcy mogą liczyć na współpracę wolontariuszy, być może rozproszonych na dużym obszarze, w celu opracowania monitoringu na dużą skalę i uzyskania dużej ilości danych, które są trudne do uzyskania tradycyjnymi metodami.
- Z drugiej strony obywatele czują, że są kluczowymi uczestnikami odpowiedniego projektu, stają się bardziej świadomi badań naukowych, ich znaczenia, a także ograniczeń, i podchodzą do kwestii społecznych, takich jak zmiana klimatu, utrata różnorodności biologicznej lub zanieczyszczenie, z bardziej otwartą postawą.

W ten sposób podejmowana jest próba zmiany postrzegania przez obywateli świata badań i uczynienia nauki dziedzictwem wszystkich.

Dzięki „Citizen Science” lokalne grupy obywateli mogą być mobilizowane i angażowane w interesie społeczności. Obywatel nie jest już biernym podmiotem gromadzenia danych, ale głównym aktorem na wszystkich etapach tworzenia wiedzy: od identyfikacji problemu, przez identyfikację metodologii jego analizy, po tworzenie strategii komunikacji i rzecznictwa, które mają na celu planowanie polityki z myślą o zmianie, aż po możliwość, że wygenerowana wiedza może stanowić podstawę procesów prawnych mających na celu przywrócenie zasady sprawiedliwości społecznej i środowiskowej. Nauka obywatelska jest również narzędziem wzmocnienia pozycji społeczności lokalnych, zapewniając im narzędzia aktywizacji, rzecznictwo i umiejętności aktywowania kampanii prawnych i działań w obronie ich praw. Rzeczywiście, udział obywateli może zwiększyć skuteczność działań administracyjnych i poprawić jakość podejmowanych decyzji. Z biegiem lat, właśnie w tym celu, główne instytucje publiczne na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym uruchomiły ważne inicjatywy w zakresie otwartych danych i monitorowania obywatelskiego, umożliwiając rosnącej liczbie obywateli i stowarzyszeń aktywne wykorzystanie tych informacji do rozpoczęcia kampanii opiniotwórczych, umieszczenia kwestii w agendzie politycznej i lepszego zrozumienia skuteczności działań publicznych.

Najlepsze praktyki

SciStarter - scistarter.org

Prawdopodobnie najważniejszy portal Citizen Science na świecie. Umożliwia on obywatelom, którzy chcą zaangażować się wraz z naukowcami, społecznościami, instytucjami i organizacjami w różne projekty w różnych częściach planety.

Zarejestrowanych jest ponad 150 000 użytkowników, a portal jest wykorzystywany do wspierania tysięcy projektów.

Każdy użytkownik może wyszukiwać wśród wielu projektów według lokalizacji, tematu, poziomu wiekowego itp.

Przytaczamy cele SciStarter, które można znaleźć na stronie <https://scistarter.org/about>:

Umożliwianie i zachęcanie ludzi do poznawania, uczestniczenia i wnoszenia wkładu w prawdziwą naukę zarówno poprzez nieformalne zajęcia rekreacyjne, jak i formalne wysiłki badawcze. Stworzenie wspólnej przestrzeni, w której naukowcy i liderzy projektów mogą współpracować z osobami zainteresowanymi pracą nad ich projektami badawczymi lub zdobywaniem wiedzy na ich temat. Zaspokojenie powszechnej potrzeby budowania i odkrywania, sprawia, że każdy niezależnie od pochodzenia i wykształcenia może w prosty i przyjemny sposób przekształcić swoje ciekawości i obawy w rzeczywisty wpływ.

Kampanie aSud "ReAttivi" - asud.net

ReATTIVI prowadzi kampanie uświadamiające i aktywizującą w Rzymie i okolicach, aby dać obywatelom narzędzia do kontrolowania jakości wody, gleby i powietrza w mieście. Kampania jest podzielona na kilka projektów, w zależności od zaangażowanych obszarów:

RomaUp - projekt dotyczący ochrony środowiska w rejonie Rzymu. Głównym elementem inicjatywy jest pilotażowy projekt monitoringu partycypacyjnego, mający na celu analizę jakości wody w rzece Tyber, obejmujący 12 comiesięcznych kampanii pobierania próbek, po których nastąpi kompleksowa akcja komunikacyjna i rzecznicza.

- ComunitAria - wspierana przez kościół waldensów, bada jakość powietrza w rejonie Colleferro. Przeszkoliła 30 obywateli, aby stali się obywatelami-naukowcami. Dzięki współpracy z La Sapienza zainstalowano próbniki do monitorowania pyłu zawieszonego i identyfikacji źródeł zanieczyszczeń w mieście. Wyniki pomogą obywatelom w budowaniu działań rzeczniczych wobec instytucji publicznych ukierunkowanych na łagodzenie skutków zanieczyszczenia powietrza i emisji, źródła zanieczyszczeń atmosferycznych.
- Walk Up Aniene - sfinansowany dzięki europejskiemu projektowi ACTION, został wdrożony w rezerwacie przyrody Aniene w Rzymie, obejmując 630 hektarów na odcinku 15 km wzdłuż rzeki Aniene. Walk Up Aniene zwrócił uwagę na wpływ urbanizacji oraz zanieczyszczenia powietrza i wody poprzez monitorowanie jakości bioróżnorodności i funkcjonalności rzeki Aniene w jej dolnym biegu. Projekt objął około 80 osób odwiedzających rezerwat i umożliwił zebranie danych w celu stworzenia mapy stanu środowiska odcinka rzeki oraz usystematyzowania oddolnych propozycji zarządzania rezerwatem przyrody.
- Outright International
Outright International była jedną z pierwszych organizacji pozarządowych, które podjęły działania po rosyjskiej inwazji na Ukrainę. Od najwcześniejszych etapów dramatu, którego doświadcza Kijów, zapewniała wsparcie społeczności LGBTQI+. Outright International współpracuje z różnymi partnerami na całym świecie i ujawnia naruszenia praw człowieka, których ofiarami są osoby LGBTQI+. Na ich stronie internetowej czytamy: Wspieramy innowacyjne rzecznictwo i wykorzystujemy naszą wspólną siłę, aby nieść głosy aktywistów w celu promowania równości oraz położenia kresu przemocy i dyskryminacji. Napędzamy zmiany, władzę i znaczący postęp w rządach, instytucjach, firmach i społecznościach.

Zadanie 1: Monitoring obywatelski

Jak widzieliśmy, monitoring obywatelski jest ważnym narzędziem wzmocnienia pozycji obywateli. Spróbujmy rozpocząć monitorowanie, wykonując te proste 6 kroków:

1. Proszę wybierać projekt finansowany przez UE z platformy otwartych danych w swoim kraju oraz wyszukać projekty w swoim mieście lub regionie.
2. Proszę zrobić listę odpowiednich interesariuszy i ekspertów dla wybranego projektu, w tym szkół, organizacji pozarządowych, instytucji publicznych.
3. Proszę dowiedzieć się wszystkiego o procedurach administracyjnych.
4. Proszę wykonać inspekcję miejsca realizacji projektu. To zadanie obejmuje wykonać zdjęć i nagrań wideo; identyfikację kluczowych osób zaangażowanych w programowanie polityki i realizację projektu; planowanie wywiadów.
5. Następnie proszę utworzyć raport z monitoringu obywatelskiego: opisać projekt, ocenić jego postępy i skuteczność.
6. Podzielcie się Państwo wynikami z decydentami, dziennikarzami i zainteresowanymi obywatelami lub przedstawcie sugestie dotyczące ulepszenia projektu.

Zadanie 2: Badania nad aktywnym obywatelstwem

Państwa zadaniem jest skorzystanie z otaczających doświadczeń i ocena, co można zrobić, aby ułatwić rozwój swojej społeczności.

Tydzień 1. Proszę poszukać i zbadać doświadczenia związane z aktywnym obywatelstwem w społeczności, w której Pan/Pani mieszka oraz w sąsiednich obszarach. Można również stworzyć dziennik ze wszystkimi wiadomościami i informacjami, które Pan/Pani będzie mógł/mogła znaleźć.

Tydzień 2. Proszę powtórzyć ćwiczenie z Tygodnia 1, skupiając się tym razem na szerszym obszarze: swoim kraju.

Tydzień 3. A co z Europą? W naszej Unii jest tak wiele przykładów aktywnego obywatelstwa!

Tydzień 4. Opierając się na tym, czego się Pan/Pani nauczył/nauczyła, proszę zastanowić się, co chciałby/chciałaby Pan/Pani zmienić i zastanowić się, jak stać się Aktywnym Obywatelem/Obywatelką.

Zadanie 3: Ulepszanie społeczności lokalnej

Opierając się na doświadczeniach z poprzedniego ćwiczenia, proszę spróbować zaplanować akcję w swojej lokalnej społeczności.

Instrukcje krok po kroku:

Zidentyfikuj problem: Co jest nie tak w społeczności, w której Pan/Pani mieszka? Czy jest jakiś problem, w rozwiązaniu którego Pan/Pani mógłby/mogłaby pomóc? Wyznacz cel: Co można zmienić, aby rozwiązać wybrany problem?

Znajdź informacje: Co Pan/Pani wie o tym problemie? Czy ktoś inny poradził sobie z tym problemem w przeszłości? W jaki sposób? Czy Pan/Pani może poprawić swoje doświadczenia, czy potrzebuje nowego podejścia? Czy istnieją podobne doświadczenia w innych częściach kraju lub w Europie?

Zaangażuj swoją społeczność: Można organizować spotkania publiczne, pisać artykuły do gazet lub po prostu rozmawiać, aby zwiększyć świadomość wśród jak największej liczby osób. Jako zespół pracuje się lepiej!

Od problemu do rezultatu: Korzystając z dostępnych narzędzi, proszę przedstawić problem władzom politycznym, szkołom,

obywatelom i zainteresowanym stronom. Zaangażuj obywateli, którzy zdecydowali się dołączyć do Państwa kampanii, w burzę mózgów i zaproponuj społeczności swoje rozwiązanie.

Wykorzystaj to, czego się Pan/Pani nauczył/nauczyła w poprzednich akapitach i zainspiruj się doświadczeniami innych podmiotów.

Plan warsztatów: Aktywizm i rzecznictwo w UE

Cele:

- Uznanie znaczenia aktywizmu i rzecznictwa w UE;
- identyfikacja alternatywnych metod aktywizmu i rzecznictwa w UE;
- opracowywanie strategii promowania aktywizmu i rzecznictwa w UE.

Potrzebne materiały:

- materiały informacyjne z definicjami i przykładami aktywizmu;
- długopisy i papier;
- flipcharty lub biała tablica.

Instrukcje krok po kroku:

1. Wprowadzenie (20 min)

Rozpocznij warsztaty od wprowadzenia tematu aktywizmu i rzecznictwa w UE. Rozdaj materiały, które definiują to pojęcie (patrz materiał uzupełniający 1) i wyjaśniają, że UE promuje aktywizm i rzecznictwo. Wyjaśnij również, dlaczego aktywizm i rzecznictwo są podstawowymi zachowaniami w naszym społeczeństwie. Poproś uczestników o podzielenie się wcześniejszą wiedzą lub doświadczeniami związanymi z tymi pojęciami.

2. Dyskusja (30 min)

Podziel grupę na małe grupy i podaj każdej z nich przykłady aktywizmu i rzecznictwa w UE (patrz materiał uzupełniający nr 2). Zachęć uczniów do omówienia przykładów i określenia wpływu aktywizmu i rzecznictwa na jednostki i społeczność.

3. Osobista refleksja (30 min)

Poproś uczestników, aby zastanowili się nad własnym życiem i zidentyfikowali przykłady aktywizmu i rzecznictwa, których doświadczyli lub które znają. Zachęć ich do podzielenia się swoimi refleksjami.

4. Wnioski (20 min)

Podsumuj główne punkty warsztatów i zachęć uczestników do podzielenia się swoimi wnioskami. Zachęć ich do zastanowienia się nad sposobami promowania aktywizmu i rzecznictwa w życiu osobistym i zawodowym, zapewnij im zasoby, z których mogą korzystać, aby kontynuować rzecznictwo i aktywizm.

Materiał uzupełniający nr 1. Definicje aktywizmu

Aktywizm to działanie społeczne lub polityczne, które ma na celu wprowadzenie zmian w społeczeństwie. Obejmuje aktywne zaangażowanie jednostek lub grup w kwestionowanie ustalonych struktur władzy lub instytucji w celu promowania sprawiedliwości społecznej, równości i praw człowieka. Aktywizm może przybierać różne formy, w tym protestu, obywatelskiego nieposłuszeństwa, akcji bezpośredniej, organizowania społeczności, rzecznictwa i edukacji.

U podstaw aktywizmu leży wykorzystywanie zbiorowej siły do kwestionowania systemów ucisku, dyskryminacji i nierówności. Aktywiści dążą do wprowadzenia zmian strukturalnych, które poprawią życie marginalizowanych grup i zakwestionują status quo. Aktywiści mogą skupiać się na różnych kwestiach, w tym sprawiedliwości środowiskowej, nierówności ekonomicznej, sprawiedliwości rasowej, równości płci, prawach osób LGBTQ+, prawach osób niepełnosprawnych i innych.

Aktywizm jest często napędzany silnym poczuciem pasji i pilności i może wiązać się z osobistym ryzykiem, poświęceniem i oddaniem. Aktywiści mogą spotkać się ze sprzeciwem ze strony tych, którzy czerpią korzyści z obecnych struktur władzy i mogą napotkać opór ze strony tych, którzy są apatyczni lub niedoinformowani w omawianych kwestiach. Niemniej jednak aktywizm odegrał istotną rolę w wielu ruchach społecznych i politycznych w całej historii i nadal jest ważnym narzędziem do tworzenia pozytywnych zmian w społeczeństwie.

Materiał uzupełniający nr 2. Przykłady aktywizmu w UE

- **Piątki dla przyszłości**
Zapoczątkowany przez szwedzką aktywistkę Gretę Thunberg, Fridays For Future to globalny ruch młodych ludzi, którzy w piątki opuszczają zajęcia szkolne, aby domagać się podjęcia działań w sprawie zmian klimatu. Ruch ten rozprzestrzenił się w całej Europie i zainspirował liczne protesty i kampanie młodzieżowe wzywające do wzmożonych działań na rzecz klimatu.
- **Młodzież na rzecz sprawiedliwości klimatycznej**
Youth For Climate Justice to grupa prowadzona przez sieć aktywistów klimatycznych z całej Europy. Grupa opowiada się za sprawiedliwym przejściem na gospodarkę niskoemisyjną oraz organizuje protesty i akcje bezpośrednie w celu podniesienia świadomości na temat zmian klimatu.
- **Studenci przeciwko TTIP (Students Against TTIP)** to sieć młodych ludzi z całej Europy, którzy sprzeciwiają się Transatlantyckiemu Partnerstwu w dziedzinie Handlu i Inwestycji (TTIP). Grupa argumentuje, że TTIP osłabi ochronę środowiska i pracowników oraz zwiększy władzę korporacji kosztem zwykłych obywateli.
- **Europejskie Forum Młodzieży**
Europejskie Forum Młodzieży jest organizacją parasolową dla grup i ruchów młodzieżowych w całej Europie. Forum opowiada się za prawami młodzieży i uczestnictwem w podejmowaniu decyzji oraz zapewnia młodym ludziom platformę do wyrażania swoich opinii i obaw.
- **Youth4Peace**
Youth4Peace to sieć młodych ludzi z całej Europy, którzy działają na rzecz pokoju i zapobiegania konfliktom. Grupa opowiada się za większymi inwestycjami w inicjatywy pokojowe prowadzone przez młodzież oraz zapewnia szkolenia i wsparcie młodym ludziom, którzy chcą zaangażować się w wysiłki na rzecz budowania pokoju.